

Frumvarp til laga

um breytingu á lögum um útlendinga, nr. 80/2016, með síðari breytingum (réttur barna til dvalarleyfis).

Flm.: Hanna Katrín Friðriksson, Jón Steindór Valdimarsson, Þorsteinn Víglundsson,
Þorgerður K. Gunnarsdóttir, Helga Vala Helgadóttir, Guðjón S. Brjánsson,
Andrés Ingi Jónsson, Björn Leví Gunnarsson,
Helgi Hrafn Gunnarsson, Rósa Björk Brynjólfssdóttir.

1. gr.

1. mgr. 69. gr. laganna orðast svo:

Börn íslensks eða annars norræns ríkisborgara sem er með fasta búsetu hér á landi eða útlendings sem dvelst hér á grundvelli dvalarleyfis samkvæmt lögum þessum geta með umsókn fengið dvalarleyfi á grundvelli fjölskyldusameiningar að fullnægðum skilyrðum 55. gr. og VIII. kafla, en til barna teljast börn viðkomandi yngri en 18 ára í forsjá hans og á framfæri. Sama gildir um aðra nánustu aðstandendur íslensks eða annars norræns ríkisborgara sem er með fasta búsetu hér á landi eða útlendings sem dvelst hér á grundvelli dvalarleyfis skv. 61., 63., 70., 73., 74. og 78. gr. eða ótímabundins dvalarleyfis skv. 58. gr. Til nánustu aðstandenda teljast maki, sambúðarmaki og foreldrar 67 ára og eldri. Sama gildir einnig um maka og sambúðarmaka þeirra sem stunda framhaldsnám á háskólastigi, doktorsnám og rannsóknir hér á landi á grundvelli 65. gr.

2. gr.

1. mgr. 71. gr. laganna orðast svo:

Heimilt er að veita barni yngra en 18 ára dvalarleyfi ef foreldri þess hefur dvalarleyfi á grundvelli laga þessara.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarpið var lagt fram á 149. löggjafarþingi (502. mál) en hlaut ekki afgreiðslu. Það er nú lagt fram að nýju óbreytt.

Markmiðið með frumvarpi þessu er að gera að meginreglu að öll börn fólks sem hefur gilt dvalarleyfi á Íslandi, séu þau undir 18 ára aldrí, hafi rétt á dvalarleyfi á grundvelli leyfis foreldra sinna. Þannig er tryggður réttur barna sem eiga foreldra frá löndum utan Evrópska efnahagssvæðisins til að fylgja foreldrum sínum til Íslands og tryggja þeim börnum vernd gegn aðskilnaði frá foreldrum, sbr. 9. gr. samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins.

Samkvæmt gildandi lögum um útlendinga, nr. 80/2016, er heimilt að gefa út dvalarleyfi fyrir börn ef foreldrar hafa dvalarleyfi á grundvelli 58. gr. (ótímabundið dvalarleyfi), 61. gr. (sérfræðingar), 63. gr. (íþróttafolk), 70. gr. (hjúskapur eða sambúð), 73. gr. (alþjóðleg vernd),

74. gr. (mannúðarsjónarmið) eða 78. gr. (sérstök tengsl við landið), sbr. 1. mgr. 71. gr. laganna.

Að mati flutningsmanna ættu fleiri en framangreindir flokkar dvalarleyfa að falla undir 1. mgr. 71. gr. laganna og veita rétt til fjölskyldusameiningar, enda ættu börn undir 18 ára aldri að geta fylgt foreldrum sínum sem hingað flytjast, m.a. vegna náms eða starfa, óháð því hvort um dvalarleyfi til langs eða skamms tíma sé að ræða. Áréttad skal þó að leyfi barns, byggt á þessum ákvæðum, veitir ekki sjálfstæðan rétt til dvalar heldur er það ávallt bundið dvalarleyfi foreldris eða foreldra barnsins.

Til að ná framangreindu markmiði eru lagðar annars vegar til breytingar á 1. mgr. 69. gr. og hins vegar á 1. mgr. 71. gr. laga um útlendinga að því er varðar heimild til fjölskyldusameiningar og til þess að veita barni dvalarleyfi óháð því á hvaða grundvelli foreldri þess hefur dvalarleyfi. Ákvæði sem bætast við gildandi heimildir eru þá eftirfarandi:

Í fyrsta lagi dvalarleyfi vegna tímabundins skorts á starfsfólk (62. gr.). Um er að ræða dvalarleyfi sem má veita í allt að tvö ár nema um sé að ræða skýrt afmarkaða og tímabundna verkframkvæmd sem tekur lengri tíma. Rétt er að geta þess að allt frá gildistöku laganna árið 2016 hefur mátt veita ótímabundið dvalarleyfi á grundvelli 62. gr. líkt og ákvæða 61., 63., 73., 74. og 78. gr. sem talin eru upp í 1. mgr. 71. gr. laga um útlendinga en samkvæmt þeirri grein er ekki heimilt að veita barni leyfi til dvalar ef dvalarleyfi foreldris er á grundvelli 62. gr. laganna.

Í öðru lagi mun dvalarleyfi vegna náms (65. gr.) veita barni heimild til dvalar, án undantekninga. Í lögunum er kveðið á um að aðeins námsmenn sem stunda framhaldsnám á háskólastigi, doktorsnám og rannsóknir hér á landi á grundvelli 65. gr. eigi rétt á fjölskyldusameiningu. Það verður ekki séð hver nauðsyn þess er að undanskilja börn námsmanna í grunnámi og láta foreldra þeirra velja milli þess að sleppa því að koma eða skilja þau eftir í umsjá annarra.

Í þriðja lagi þykja svipuð rök hníga að því að leyfa barni að fylgja foreldri þegar um er að ræða dvalarleyfi á grundvelli samnings við önnur ríki (66. gr.). Hér er um að ræða dvalarleyfi sem veitt eru ungu fólk á aldrinum 18–26 ára til að koma til Íslands og kynnast landi og menningu. Afleiðing gildandi laga er að ungar foreldrar og t.d. einstæðir foreldrar geta ekki nýtt sér umraðdan dvalarleyfisflokk.

Í fjórða lagi er lagt til að dvalarleyfi vegna trúboða og sjálfboðaliða (67. gr.) veiti einnig rétt samkvæmt framangreindu sem og dvalarleyfi fyrir hugsanleg fórnarlömb mansals (75. gr.) og dvalarleyfi fyrir fórnarlömb mansals (76. gr.).

Loks þykir rétt að börn dvalarleyfishafa, sem ekki koma hingað nema í skamman tíma, fái þó að fylgja foreldrum sínum, enda standa ekki rök til þess að aðskilja fjölskyldur á þeim grundvelli. Slíkar takmarkanir eru sérstaklega til þess fallnar að takmarka möguleika einstæðra foreldra til að nýta lögbundinn rétt til dvalarleyfis á Íslandi til skamms tíma. Umrædd leyfi eru dvalarleyfi sérhæfðra starfsmanna á grundvelli samstarfs eða þjónustusamninga (64. gr.), dvalarleyfi vegna vistráðingar (68. gr.) sem og dvalarleyfi vegna sérstaks og lögmæts tilgangs (79. gr.) og bráðabirgðadvalarleyfi (77. gr.).